

Jaarverslag 2019 insectenwerkgroep IVN de Steilrand

Algemeen

We hebben een wisselend seizoen gehad. In het voorjaar was het koud, en in de zomer was het erg warm. We hebben daardoor niet alle geplande tochten kunnen maken. In het gebied van de Steilrand hebben de leden individuele tochten gemaakt om de insecten in ons gebied in kaart te brengen.

Samenstelling van de groep

De groep bestaat uit de volgende personen: Angelique Aelen, Wiel Aelen, Martin van Bommel, Gidy Chorus, Jan Mulder, Marcel Cuijpers, Marianne Vos, Ljiljana Stojiljkovic-Milutin, Tiny Sterenborg en Hennie Boonen.

Activiteiten

Algemeen: van de meeste activiteiten zijn foto's gemaakt door de leden van de insectenwerkgroep: Martin van Bommel, Marcel Cuijpers, Jan Mulder, Gidy Chorus, Tiny Sterenbos, Angelique Aelen, Marianne Vos en Hennie Boonen.

Bessenschildwants

Dit jaar zijn er 6 activiteiten geweest. De eerste 3 activiteiten waren avondbijeenkomsten in het Atrium in Bosdael. Op 23 januari vond de **eerste bijeenkomst** plaats. Het jaarprogramma is hier gepresenteerd. Vervolgens zijn er 3 presentaties gehouden. De eerste presentatie werd gegeven door Jan en Marcel. De presentie ging over wantsen, waarbij speciaal is ingegaan op de schildwantsen die in Nederland voorkomen; de Jeneverbesschildwants, Bessenschildwants, Gemaskerde roofwants, Bladpootrandwants en Zuringrandwants. Daarnaast werd ook iets meer verteld over de Vuurwants, omdat deze veel voorkomt in Nederland.

De tweede lezing werd gehouden door Martin en ging over (papier)wespen. In Nederland komen de volgende soorten voor die in deze categorie vallen: De gewone wesp, de Duitse wesp, Middelste wesp, Frans veldwesp en de Bergveldwesp. Verder werd er ingegaan op de slechte reputatie die wespen hebben. Uitgelegd is waarom wespen op zoetheid afkomen aan het einde van de zomer.

Bergveldwesp (Belfeld: 2011-08-02)

De derde lezing werd gegeven door Joost Geraets van IVN Roermond en ging over wintervlinders. Wintervlinders behoren tot de nachtvlinders ofwel motten. De mannetjes van wintervlinders kunnen vliegen, de vrouwtjes niet. De rupsen eten zoveel, dat de vlinders niet meer hoeven te eten. De meeste wintervlinders komen voor in november en december. Er zijn slechts enkele wintervlinders. De meest voorkomende zijn: Grote wintervlinder, Kleine wintervlinder, Kleine voorjaarsspanner en Grote voorjaarsspanner.

Een manier om de wintervlinders te zien, is smeren van een zoete kleverige stof, met een bepaalde samenstelling, op bomen tegen de schemering. Na een uur ga je dan kijken of er vlinders aanwezig zijn. Martin heeft dit afgelopen winter verschillende keren gedaan. Hij heeft zo onder meer de Bosbesuil, de Zwartvlekwinteruil gezien en de Wachtervlinder.

Zwartvlekwinteruil

Bosbesuil

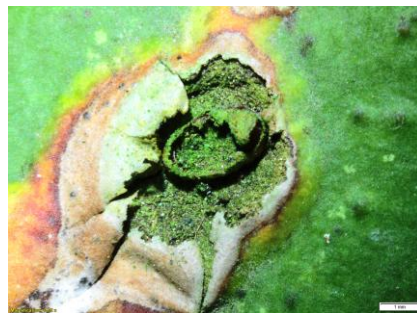

wachtervlinder

Op 20 februari vond de **tweede activiteit** plaats: Kijken naar kleine insecten door de binoculair/microscoop. Door de leden waren takjes en blaadjes meegebracht, waarop eitjes waren afgezet of die waren aangetast door insecten. Ook hebben we vijverwater onder de binoculair bekeken. Was mooi om te zien wat er allemaal in leeft. Hieronder een impressie van de avond.

Eikenblad met insecteneitjes

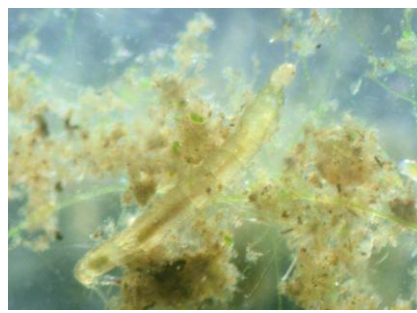
Hulstblad met mineerspoor

Wilgentak met inkepingen, gemaakt door een Houtpantserjuffer om daar haar eitjes in te leggen.

Klimop met cocon

Muggenlarve in vijverwater

Larve in vijverwater

De **derde** en laatste **activiteit** in het winterprogramma vond plaats op 27 maart. Marianne hield een voordracht over insectendoders. Een kleine opsomming van de verschillende insectendoders: vlinderdoders, groefbijendoders, snuittorrendoder, vliegendoders, spinnendoders en de bijenwolf. Speciale aandacht was er voor de rupsendoders. Er zijn meerdere soorten rupsendoders.

Rupsendoder

Kaasjeskruidkoppje

Vervolgens had Joost een presentatie over de opkomende vlindersoorten in Nederland. Voor 2019 zijn dit het Scheefbloemwitje, het Staartblauwtje, het Bruin blauwtje, het Kaasjeskruidkoppje en de Spaanse vlag. Verder liet Joost foto's zien die gemaakt waren bij de tweede winteractiviteit; Kijken naar kleine insecten door de binoculair/microscoop. Er zat een mooie foto bij van de roltong van een witje.

De derde lezing ging over de honingbij, gehouden door Hennie. Aan bod kwamen de verschillende soorten Honingbijen, de kenmerken van een koningin, dar en werkster en wat een werkster haar hele leven doet. Er werd een overzicht gegeven van de verschillende soorten honingbijennesten en een overzicht van de natuurlijke vijanden. Als laatste had Hennie verschillende soorten honing bij zich om te laten proeven. Afhankelijk van de bloem heeft de honing een bepaalde smaak.

Nadat we de eerste 3 veldtochten hebben moeten afgelasten vanwege de weersomstandigheden vond op 6 juli eindelijk de **eerste veldtocht** plaats. We zijn naar de Hoge Veluwe gegaan.

Landschap Hoge Veluwe

Jachthuis Sint Hubertus

Voor de groep was dit de tweede keer dat we het park bezoeken. We kwamen omstreeks 10 uur aan, aan de zuidzijde van het park. Na tickets gekocht te hebben zijn we met de auto's verder het park op gereden. We hebben door 2 gebieden gewandeld. Het eerste gebied, Eikenhoutenbergen,

Dennenpijlstaart

hebben we de vorige keer ook bezocht. Bij aankomst werd door Martin een Dennenpijlstaart (grote nachtvlinder) gevonden op één van de eikenbomen. We hebben een andere route genomen dan de vorige keer. Onderweg kwamen we mooie insecten tegen. We hebben de volgende insecten gezien: Bruin zandoogje, Hooibeestje, Groot dikkopje, Geelsprietdikkopje, Heivlinder, Grote parelmoervlinder, Kleine parelmoervlinder, Grote rupsendoder, Weegbreemot, een Watersnuffel, Knosprietje en een Zoemertje.

Tussen de middag zijn we gaan lunchen in het bezoekerscentrum. Na heerlijk gegeten te hebben en goed te zijn uitgerust zijn we vervolgens naar het jachthuis Sint Hubertus gereden. (Het jachthuis is het voormalige buitenverblijf van het echtpaar Kröller-Müller). Onderweg kwamen we een groot mannetjes edelhert tegen. Na het parkeren van de auto's zijn we in de buurt van het jachthuis gaan rondlopen. Jammer genoeg was de zon verdwenen en nam ook de temperatuur af. De vlinders lieten zich daardoor niet meer zien. We hebben wel leuke insecten gezien zoals enkele lantaarntjes en houtpantserjuffers, verschillende wantsen en een roze sprinkhaan.

Edelhert

Roze sprinkhaan

De sprinkhaan heeft een genetische afwijking waardoor er geen groen pigment of teveel roze pigment wordt aangemaakt. De sprinkhanen worden zelden waargenomen, omdat ze vanwege de fel roze kleur een gemakkelijk doelwit zijn voor vogels en andere natuurlijke vijanden. Na ongeveer 2 uur gewandeld te hebben begon het te regenen en zijn we naar huis gegaan. Al met al een hele mooie dag.

Sabelsprinkhaan

Knopsrietje

Zoemertje

Weegbreemot

Groene schildwants

Wants – Eurygaster spec.

Grote rupsendoder

Sint-Jansvlinder

Houtpantserjuffer

Lantaarntje

Watersnuffel

Kleine parelmoervlinder

Groot dikkopje

Geelspriet dikkopje

Heivlinder

Landschap Eys

De **tweede veldtocht** vond plaats op 03 augustus naar Eys en Vijlen. We waren omstreeks 10.00 uur in Eys. Nadat we de auto geparkeerd hebben in Eys zijn we naar het gehuchtje de Piepert gelopen.

Een hele mooie wandeling over een soort holle weg, met aan beide kanten mooie bloeiende bermen. We konden ons hart al ophalen want in deze bermen zaten verschillende insecten op de bloemen. Vervolgens, na het passeren van de huizen in de Piepert, kwamen we bij enkele gebiedjes waar veel Koninginnekruid bloeide en veel andere bloemen. Ook hier vonden we verschillende soorten insecten. De tocht ging vervolgens via het pad langs het miljoenenlijntje naar boven. Het uitzicht was schitterend. Soms kon je ver van je afkijken en dan keek je weer naar een veldje tussen de bomen waar allemaal

Stadsreus

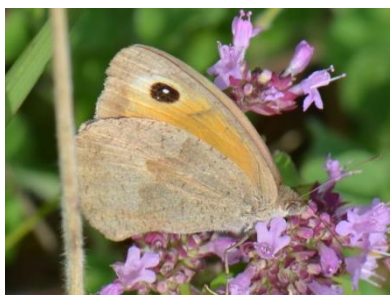
bloemen bloeiden. Boven op de heuvel stonden veel sleedoorns. Alhoewel de sleedoornpage er zou moeten vliegen hebben we deze niet gezien. Wel hebben we enkele Keizersmantels gezien. Behalve de Keizersmantel hebben we nog de volgende insecten gezien: Boomblauwtje, Icarus blauwtje, Atalanta, Gehakkelde aurelia, Bruin zandoogje, Klein koolwitje, Bruin dikkopje, Distelvlinder, Weidebeekjuffer en een Stadreus. Ook hebben we een zandhagedis gezien.

Tussen de middag hebben we heerlijk gelucht bij “bie de tantes” in Eys. Daarna zijn we naar Vijlen gereden voor een wandeling langs de Kleine Geul. Hier zijn we met de groep al vaker geweest. Het is een mooi gebiedje om te lopen. Je moet wel iets condities hebben. In het begin gaat het bergafwaarts, maar aan het einde van de wandeling moet je dit hoogteverschil ook weer bergop lopen. Langs de Kleine Geul hebben we de volgende insecten gezien: Gele luzernevlinder, Oranje luzernevlinder, Icarus blauwtje, Klein koolwitje, Atalanta, Gehakkelde aurelia, Bont zandoogje, Landkaartje, Pyamawants en een schorsvlieg

Oranje Luzernevlinder

We hebben de dag afgesloten met een lekker drankje en een stukje vlaai.

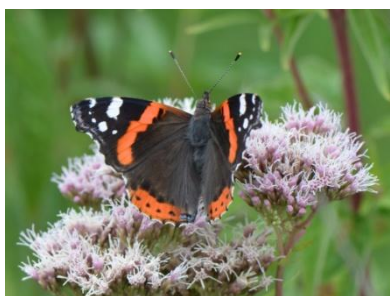
Bruin Zandoogje

Distelvlinder

Keizersmantel

Atalanta

Klein koolwitje

Gele luzernevlinder

Icarus blauwtje

Gehakkelde aurelia

Bont zandoogje

Landkaartje

Weidebeekjuffer

Schorsvlieg

Zandhagedis

Cuijk – Kraaijenbergse plassen

De **derde veldtocht**, tevens de laatste voor het seizoen 2019 vond plaats op 31 augustus naar Cuijk en Sint Anthonis. Het natuurgebied “De Kraaijenbergse plassen” ligt in het buitengebied van Cuijk en is

Paardenbijter

ontstaan na het stoppen van de winning van grind, zand en klei. We hebben dit gebied in 2016 ook bezocht en wilden kijken hoe het zich verder ontwikkeld had. We hebben heerlijk gewandeld . Het is een mooi gebied om door te wandelen. We hebben veel insecten gezien. Hierbij een kleine opsomming: Kleine vuurvliinder, Distelvlinder, Bont zandoogje, Landkaartje, Klein koolwitje, Lantaarntje, Watersnuffel, Houtpantserjuffer, Bruinrode heidelibel, Paardenbijter

Tussen de middag hebben we gelucht bij restaurant de Heksenboom in Sint Anthonis. Na een lekker kopje koffie met een heerlijke lunch zijn we gaan wandelen op de heide bij Sint Anthonis.

De bossen van Sint Anthonis zijn in de jaren 20-30 van de vorige eeuw aangelegd voor paalhout nodig in de mijnen van Limburg. Hiervoor werd de grove den aangepland. Tegenwoordig worden er ook loofbomen geplant tussen de dennenbomen. Het heidegebied, tussen de bossen, is ontstaan in de jaren 60 van de vorige eeuw. Het was warm tijdens het lopen maar toch hebben we veel leuke

insecten gezien. We zagen ondermeer de volgende insecten: Atalanta, Hooibeestje, Dagpauwoog, Kleine vuurvliinder, Klein koolwitje, Landkaartje, Zwervende heidelibel, Lieveling, Blauwvleugelsprinkhaan. Hiernaast 2 foto's van de blauwvleugelsprinkhaan die

Blauwvleugelsprinkhaan (linker en rechterfoto)

beide genomen in Sint Anthonis. Het is ons al vaker opgevallen dat de insecten, afhankelijk van het gebied, een iets andere kleur kunnen hebben. Zo zijn de hooibeestjes en de distelvlinder op de heide

Bladwespen; Craesus latipes

van Sint Anthonis veel lichter van kleur dan bij ons. Maar dat de 2 blauwvleugelsprinkhanen er binnen 100 meter van elkaar verschillend uitzien, hadden we nog niet gezien.

Bij het laatste stukje door de bossen, kwamen we een boompje tegen waar de bladwespen zich te goed deden aan een wel zeer lekker fris jong blaadje.

Lieveling

Hooibeestje

Kruisspin

Heidelibel

Zwervende heidelibel

Waargenomen vlinders en libellen in de Steilrand

Individueel zijn de insecten in de Steilrand in kaart gebracht. Hieronder is weergegeven welke vlinders en libellen we in 2019 gezien hebben. (bron: eigen waarnemingen van de leden en waarnemingen.nl)

Tabel-1: waargenomen **vlinders** in de Steilrand in 2019; in totaal 28 soorten

Papilionidae (grote pages)	Pieridae (witjes)	Lycaenidae (blauwtjes, kleine pages en vuurvlinders)	Nymphalidae (Aurelia's)	Satyrinae (Zandogen)	Hesperiidae (dikkopjes)
Koninginnepage	Citroenvlinder	Icarus blauwtje	Dagpauwoog	Bont zandoogje	Groot dikkopje
	Oranjetipje	Boomblauwtje	Gehakkelde Aurelia	Hooibeestje	Zwartspriet dikkopje
	Scheefbloemwitje	Kleine vuurvlinder	Kleine ijsvogelvlinder	Bruin zandoogje	
	Klein koolwitje	Bruin blauwtje	Distelvlinder	Koevinkje	
	Groot koolwitje	Eikenpage	Atalanta		
	Klein geaderd witje	Staartblauwtje	Kleine parelmoervlinder		
	Gele luzernevlinder		Keizersmantel		
			Landkaartje		

Niet gezien afgelopen jaar, maar de jaren daarvoor wel:

Kleine vos, Oranje zandoogje, Geelsprietdikkopje, Oranje luzernevlinder.

Deze vlinders zijn wel waargenomen in dorpen naast de Steilrand.

Tabel-2: waargenomen **libellen** in de Steilrand in 2019; in totaal 28 soorten

Juffers	Echte libellen
Vuurjuffer	Smaragdlibel
Kanaaljuffer	Glassnijder
Koraaljuffer	Bruine korenbout
Azuurjuffer	Grote keizerlibel
Watersnuffel	Gewone oeverlibel
Houtpantserjuffer	Plasrombout
Blauwe breedscheenjuffer	Platbuik
Lantaarntje	Viervlek
Weidebeekjuffer	Zuidelijke oeverlibel
Kleine roodoogjuffer	Bruinrode heidelibel
	Vuurlibel
	Zuidelijke keizerlibel
	Beekoeverlibel
	Paardenbijter
	Blauwe glazenmaker
	Bloedrode heidelibel
	Zwervende heidelibel